

בדידות סבוכה

עמיחי שהם

ישנו פסוק בתהילים - "כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני" (ד', ט) - הראוי להידרש על פרקים י"ט-כ' בספרנו. בסיום רדיפתו של שאול אחרי דוד, מוצא עצמו דוד בודד, עם הגב לקיר, מול מבוי סתום, חסר שום יכולת לקבל עזרה.

פרק י"ט פותח בהודעת שאול על כוונתו להרוג את דוד. בהמשך, מתואר כיצד דווקא יונתן, מיכל ושמואל - שלוש דמויות הקרובות למלך הרודף - מסייעות לדוד הנרדף. יונתן מנסה לשכנע את אביו שלא לרדוף אחרי דוד, ולכאורה הוא מצליח בכך - "וישמע שאול בקול יהונתן וישבע שאול: חי ה' אם יומת" - אך מיידי שורה על שאול הרוח הרעה שנית, והוא שב ומנסה להרוג את דוד. אף מיכל באה לעזרת בעלה האהוב, מודיעה לדוד על כוונותיו של שאול, מסייעת לו לברוח ומרמה את שליחי אביו. דוד נמלט מביתו ופונה לשמואל, ידידו הקרוב של שאול ומי שמשחו למלך, ושמואל אכן מעכב את שליחי שאול בכך שהוא גורם לשאול ולהם להתנבא כל הלילה.

לכאורה, דוד הנמלט יכול למצוא לעצמו נחמה בכך שמקורביו ואוהביו עוזרים לו. אך למעשה, נסיונות אלו דווקא סיבכו אותו: יונתן לא הצליח לשכנע את אביו לעזוב את דוד במנוחה, ואף כשל בלשונו: כשיונתן הסביר לאביו מדוע דוד נעדר מזבח החודש המלכותי, הוא אמר - "אם נא מצאתי חן בעיניך אימלטה נא ואראה את אחי". שימוש לא נכון במילה הימלטות חושף את תוכנית ההימלטות של דוד ויונתן, ומעורר שוב את זעמו של שאול.

מיכל אמנם סייעה לדוד להימלט, אך גם היא גרמה בשגגה לתסבוכת: כששאול שאל אותה למה שיתפה פעולה עם דוד, היא ענתה: "הוא (דוד) אמר אלי שלחני למה אמיתך?". עתה, לכאורה, עם ישראל כולו מבין ששאול רודף את דוד כיוון שזה מבקש להורגו. אף שמואל, שעיכב את שאול ואת שליחיו, לא הצליח לסכל את מזימתו להרוג את דוד.

כך מוצא עצמו דוד בודד, מודע לכך שאיש אינו יכול לעזור לו, ועליו לדאוג לעצמו. אם לא די בכך, דוד במנוסתו מפני שאול גורם לעצמו צרות נוספות: הוא פונה לנוב עיר הכוהנים, מצהיר שהוא בפעילות סודית למען שאול ומבקש עזרה. דוד מקבל מאחילמך הכהן עזרה, אך רמייה זו גרמה אחר כך להשמדת עיר הכוהנים ע"י שאול ולהריגת 85 כוהנים. דוד מכיר באחריותו העקיפה לטבח, ואומר לאביתר: "אנוכי סבותי בכל נפש בית אביך". לאחר מכן, דוד בורח לאכיש מלך גת - מלכם של אויבי ישראל - וברור שהדבר מסכן את חייו של דוד ואף אינו תורם, בלשון המעטה, לתדמיתו בעיני עם ישראל. לבסוף, התנ"ך מתאר בתחילת פרק כ"ב מיהם האנשים שהתקבצו סביב דוד: "ויתקבצו אליו כל איש מצוק... וכל איש מר נפש - ויהי עליהם לשר". גם הפיכתו של דוד למנהיגם של אנשים מרי נפש אינה הדרך הטובה ביותר ליצירת דימוי חיובי של מנהיג ראוי.